

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aeli Donati qvod fertvr commentvm Terenti

Evgraphi commentvm continens

Donatus, Aelius

Lipsiae, 1908

Commentum Adelphorum

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1594)

vere pro-
talem -
EXNS AN
odie pro-

EVGRAPHI
COMMENTVM ADELPHORVM

β { A = cod. Ambros. H 75 inf. s. X: prol.
 G = cod. Sangall. 860 s. XV.

α { B = cod. Vatic. Basilic. 19 H. s. X: prol.
 V = cod. Leid. Voss. lat. Q. 36 s. X.
 S = cod. Paris. lat. 16235 s. X: — III 5, 4.
 P = cod. Paris. lat. 7520 s. XI : I 1, 44 — fin.

β = consensus codicum AG } aut omnium aut eorum qui
 α = " " $BVSP$ } exstant.

Faernus = editio P. Victorii cum emendationibus G. Faerni
Veneta 1561
Lindenbr. = " Frid. Lindembrogii Francofurt. 1623.
Westerh. = " A. G. Westerhovii Hagana 1726.
Zeune = " I. C. Zeunii Lipsiensis 1774.
Klotz = " R. Klotzii Lipsiensis 1840.

W. = Wessner.
* * * * lacuna.

Litteris inclinatis indicavi quae in sola rec. β exstant.

ADELPHOE

PROLOGVS

1 **1** POSTQVAM POETA SENSIT SCRIPTVRAM SVAM AB INI-
QVIS OBSERVARI eadem consuetudo prologi semel signata
apud Terentium perseuerat, uti magis maledictis aduersarii
respondeat quam quae sunt prologorum officia compleat.
'postquam ergo poeta sensit ab iniquis observari' ab ad- 5
3 uersariis, hoc est a Luscio Lanuino. — **3** IN PEIOREM PAR-
TEM QVAM ACTVRI SVMVS animaduertit iniquos suos aliter
rapere quod dictum a Terentio est, *id est* quam nos acturi
4 sumus *comoediam*. — **4** INDICIO DE SE IPSE ERIT ipse de
se uoluit indicium dare, uti uos iudices esse possitis, an 10
9 id quod fecit laudandum sit an uituperandum. — **9** IN
PRIMA FABVLA *hoc est*: in prima parte fabulae, ut Virgilius
(*Aen. IX 244*) 'uidimus obscuris primam sub uallibus urbem'.
dixi in alia comoedia et magis in Andria hanc fuisse con-
suetudinem poetis Latinis, uti crimen non esset aliquid 15
de Graeco transferre in Latinum, uerum illud esse criminis,
<si> simul alteram contingeret uel si id diceret, quod iam
a Latino fuisset expressum. ergo quod adulescens quidam
meretricem eripit, de comoedia tractum uidetur, quae iam,
cum Graeca fuisset, a Latino translata est. sed haec pars 20
comoediae praetermissa est, ubi adulescens lenoni eripit
meretricem. quod si ita est, ut ille, qui transtulit, apud

3 aduersariis α || 4 quam quae] neque α | <quae> com-
pleat α || 8 est ante a α || 10 uoluit de se α | an post facit α ||
11 fecit Goetz: facit *codd.* | an] aut β || 14 aliis comoediis
Faernus || 17 si simul alteram *Schoell* (*coll. p. 3, 22*): simulata
 α , simutata β | contingere (*ex-ret V*) α | diceret *Faernus*: -retur
codd. || 22 transtulerit α | apud] aliam α

- comoediam Graecam hanc partem reliquerit, non uidetur a Terentio ullum crimen admissum, si id transtulit, quod
- 12 apud Graecos integrum manebat. ideo adiecit **12** EANDEM NOS ACTVRI SVMVS NOVAM, ut non iam sit hoc furtum, quod non a Latino dictum est, sed potius reprehensus hic 5 locus est, qui est *per negligentiam* praetermissus.* alia subinde proponitur quaestio, quod maledici homines frequentissime dicant Terentium adiuuari a nobilibus *et ingenio multorum comoedias eum scribere*: erat enim opinio, quod a Laelio et Scipione et a Seruilio adiuuaretur. sed hoc crimen 10 ad gloriam reuocat et confitetur satis laudabile esse se
- 20 *quidem* talibus uiris placere. — **20** QVORVM OPERA IN BELLO hic Scipio est Africanus, IN OTIO Laelius sapientissimus atque iustissimus, IN NEGOTIO uel Philus uel Seruilius, *ut diximus*, quorum opera unusquisque 'suo in tempore' in 15 necessitatibus suis usus est sine aliqua eorum superbia. *ita maxima gratia his omnibus debetur, ut potentes uiri sunt, quibus placere maximae laudis est.* deinde subiungit, cur officium suum non compleat, ut argumentum narret, quod senes primi ueniant argumenti continentes exposi-
- 24 tionem, et breuiter postulat audientiam **24** FACITE AEQVANIMITAS hoc est aequus animus *POSTEA AD SCRIBENDVM AVGEAT INDVSTRIAM.*

α* [6] 'reprehensus' autem interdum significat iterum prehensus.

I.

1.

- 26 **1** STORAX NON REDIIIT HAC NOCTE A CENA AESCHINVS uidetur hic, quanta cura sit de filio cogitare, *deinde altera, an* 25

3 integrum] intactum α || 4 hoc sit α || 5 quod] quia α || 8 nobilioribus α || 9 eum Schoell: eius codd. || 11 laudabile satis α || 12 uiris talibus α || 13 africanus est α || 15 suo quisque (pro in) tempore ante quorum α || 16 usus est ante in α || 19 non B, hic om. rell. | <non> narret AVS || 20 <qui> primi uenient et continent α || 22 aequos animos <ut habeatis> α

filiū metu an amore sint gubernandi. ac primo conquisitio est et interrogatio praecedens, quae duplex duplici sensu intelligi potest. nam nomen serui cum dixisset, possumus intelligere, quod non responderit, et ex hoc compererit, quod non reuersus sit filius, ut pronuntiemus per confirmationem 'non rediit hac nocte Aeschinus neque seruulorum quisquam, qui aduersum ierant'. rursus pronuntiatio altera esse potest, tamquam seruus Storax uocatus responderit et ipsum interroget 'non rediit hac nocte Aeschinus?'

- 28 *eiusque consensu, quod non redierit, ingressus sit. — 3 PRO- 10*
FACTO HOC VERE DICUNT sine dubio uerum est quod com-
memorant. — SI ABSIS VSPIAM AVT IBI SI CESSES <si> alicubi otiosus uiuas, melius est, ut eadem tibi eueniant quae
dicit uxor irata et de te cogitat, quam illa quae de te
cogitant parentes propitii, hoc est sancti et religiosi.* — 15
- 31 **6** *SI CESSES <si> alicubi amoris causa otiosus sis uel quiescas,*
uxor cogitat aut te amari aut te amare, quae animo con-
iugali de marito suspicatur. et haec cogitatio coniugis est, at
35 uero patris illa 10 EGO QVIA NON REDIIIT FILIUS QVAE COGITO
- 36 *ET QVIBVS NVNC SOLLICITOR REBVS. — 11 NE AVT ILLE ALSE- 20*
RIT ne frigore forte graui affectus sit. deinde thesis, quod*
39/40 dicit 14 QVOD SIT CARIUS QVAM EST IPSE SIBI. — **15** *AT*
EX ME HIC NATVS NON EST SED EX FRATRE quod supra pro-
 logus nuntiauit, quod argumenti partem senes, qui primi
 sunt, explicabunt. nam docet, quod hic adulescens in 25
 43 adoptionem sibi a fratre sit datus. — **18** *ET QVOD FOR-*
TVNATVM ISTI PVTANT VXOREM 'isti' qui duxerunt. —

α*[15] timent, ne absentibus filiis aliquid mali eueniat (cf. Schlee).
 dehinc a generali ad speciale transit. [frigent.

*[21] id est mortuus sit (cf. Bruns et Schlee), quia morientes

4 responderit] sc. seruus | compererit (sc. Micio) Schopen:
 coeperit *codd.* || 5 reuersus *Lindenbr.*: -surus *codd.* || 9 inter-
 roget] sc. Micio || 12 IBI ubi *G* | si *add. W.* | <id est> alicubi α ||
 13 ut — quae] tibi euenire quod α || 14 uxor irata *post* cogitat
 α || 15 id est α | <ut> sancti *G*; et? || 16 si *add. W.* || 17 quae
 <utique> animo — suspicatur <quod alteram amet ac illi sit soli
 bene> ante 15 parentes α || 18 haec ante 17 cogitat *codd.*, *transp.*
W. || 19 redit α

- 50 **25** ILLE VT ITIDEM CONTRA ME HABEAT FACIO SEDVLO clementia et indulgentia mea facio, ut et ille diligat pariter. —
- 51 **26** NON NECESSE HABEO OMNIA PRO MEO IVRE AGERE ius enim patris est peccata corrigere filiorum. at hic per indulgentiam dixit non necessario sibi hoc incumbere, ut omnia 5 peccata corrigat, sed aliquid de iure proprio obliuiscatur. —
- 52 **27** POSTREMO ALII CLANCVLVM PATRE<S> QVAE FACIVNT . . . EA NE ME CELET CONSVFECI <FILIVM consuefecerit>, inquit, filium non me celare ea, quae alii faciunt patribus nescientibus. deinde iam thesis illa supponitur, uti non metu sed melius 10 amore liberi teneantur: **33** PVDORE INQUIT ET LIBERALITATE
- 64 LIBEROS RETINERE SATIVS ESSE CREDO QVAM METV. — **39** NIMIVM IPSE DVRVS EST PRAETER AEQVVM ET BONVM hic sermo magis ex persona Demeae accipiendus est, ut non Micio de fratre dixerit quod durus sit, <sed> potius Demea com- 15 motus, quod durus semper appellatus sit, magis hunc Micionem durum dicat praeter aequum et bonum, quod, dum clementiam custodit circa filium nimiam, sic eum in peccata prouocet, quod est quasi quoddam duritiae genus, non sentire quid criminis sit, quid ad decus 20 perueniat. — **40** ET ERRAT LONGE MEA QVIDEM SENTENTIA QVI IMPERIVM GRAVIVS CREDAT AVT STABILIVS VI QVOD FIT et multum quidem, sicut sentio, errat Demea, quod credit hoc grauius esse imperium et magis stabile quod ui conficitur, quam illud quod per amicitiam copulatur. ut 25 illud est Sallustii (Iug. 10, 4) 'non thesauri neque exercitus praesidia regni sunt, sed amici, quos neque armis parare neque pretio quisquam possit'. — **44** MALO COACTVS QVI SVVM OFFICIVM <FACIT> ut ostendat non rectum esse imperium id quod <ui> comparatur, quam illud 30

1 item Ter. || 2 ille <me>? || 8 FILIVM consuefecerit add. W. || 11 liberi ante amore α, om. G | teneant G || 14 Micio] mihi hoc G || 15 sed add. W. || 16 <qui> mitionem α || 17 dicat durum α || 18 nimiam ante circa α || 19 quasi om. G | duritiae] durum G || 20 <de>decus α || 21 pertineat? | mea post sententia G || 24 hoc] id α | et imperium G || 27 sed] verum α (Sall.) | armis cogere neque auro parare queas Sall. || 28 <comparare> quiquam posunt α || 30 ui add. Lindenbr.

quod amicitia adiungitur, quandoquidem quod oportet <et> ex persona sua est, id efficit non uoluntate, non sponte, sed ui coactus. *sed mala tam diu ista <non> efficit, quamdiu intelligit sciri posse, si aliter fecerit; ergo interim pauet et prospicit. sin autem sperat clam futurum esse quod facit,* 5 *reuertitur ad ingenium, uti male faciat.* at uero ille, qui ex animo facit, ex beneficio uictus, non ex terrore compulsus uult multam referre gratiam *bene meritis; licet ita praesens sit, licet absens sit, id ex animo facit semper ac complet ea quae recta sunt.* hoc ergo ad patres potius 10 pertinet, uti filii quod faciunt recte sua sponte faciant, non alieno metu *atque terrore,* quippe cum intersit inter dominum atque patrem: nam pater lenitate, dominus honoratur metu.

2.

- 81 1 HEM OPPORTVNE iracundi hominis continuo pro-15
nuntiata sententia est, qui salutatus resalutare noluit, *cum et supra dixisset (I 1, 55—56) 'saluum te aduenire, Demeca, gaudemus'. et hic, quod frequenter dixi, domo discedente quasi quaedam uidebatur esse profectio, ideo 'saluum te*
82 *aduenire gaudemus' dicit.* — 2 ROGAS ME NO<BI>S VBI 20
AESCHINVS SIET QVID TRISTIS EGO SIM interrogas me, quid ego tristis sim, cum Aeschinum filium non habemus? deinde
84 sumpsit generalem accusationem 4 QVEM NEQVE PVDET
QVICQVAM NEC METVIT QVEMQVAM NEC LEGEM PVSTAT TENERE
SE VLLAM. quoniam accusatores *constat* semper de praete-25
ritis fidem facere, sicut *et* crimen apponere, apponit hoc
86 6 NAM ILLA Q. A. H. F. S. O. M. Q. DESIGNAVIT. designare
proprie dicitur aliquid signatum legibus rumpere. deinde

1 quod 1. om. G | adiungit (iungit G) codd. | qm̄ (= quoniam) quidem codd. (recte?) | et add. W. || 3 non add. W. || 4 scire G, corr. W. || 9 ex] ei G || 10 hoc ergo] hic incipit cod. P || 13 lenitate] uoluntate Goetz | honoratur metu] metu ualet α || 16 qui] q; G || 20 ME] ne G || 24 se tenere G || 25 VLLAM — 27 M. Q. om. VS || 26 sic P | apponere <consuerunt> P || 27 NAM — DESIGNAVIT om. G | dissign- α

- positio ipsa est criminis, sed per augmentum. nam cum lenonis domum uel cellam potius adulescens esset ingressus, ut meretricem abduceret, hic exaggerans dicit **8** FORES EFFREGIT ATQVE IN AEDES IRRVIT ALIENAS; **9** IPSVM DOMI-NVM appellauit lenonem, deinde meretricem **10** MVLIEREM *5* dixit. et hoc quasi criminis genus probauit a testibus, quod **11** OMNES CLAMANT INDIGNISSIME FACTVM quod sibi multa dixerint et quod opinione apud populum turpi sit collocatus. deinde adiecit comparationem, quod facilius uita possit deprehendi ex hoc, quia eius frater ruri det operam ne-10 sciens, quod eadem meretrix ipsi adulescenti rapta sit. sed omnis conclusio accusationis in Micionem, qui eius pater est, retorquetur, quod ipse filium corruperit lenitate. — **18** HOMINE IMPERITO NVMQVAM QVICQVAM INIVSTVS defensionem parans ab ea parte coepit, quae obiurgationem *15* tenet, quia imperitus homo satis semper iniustus est: nihil enim credit rectum, nisi quod ipse fecit. parat autem defensionem adulescentiae sciens meretricem raptam. quod *101* uero dixit **21** NON EST FLAGITIVM MIHI CREDE ADVLESCENTVLVM SCORTARI NEQVE POTARE NEQVE FORES EFFRINGERE *20* **104** <****>. — **24** TV <NVNC> TIBI AD LAVDEM DVCIS QVOD TVNC FECISTI INOPIA tu credis hodie esse gloriosum, quod tunc propter inopiam fecisti: non enim est laus ibi esse integrum tibi, ubi nullus est amicus, qui aut conctur uel possit cor- *110* rumpere. — **30** ALIENIORE AETATE POST FACIET TAMEN actate, *25* quae esset aliena, hoc est post adulescentiam. deinde dum molestiam senis uideret accusantis, quo eius iracundiam sedare posset, dicit omnem sumptum filio a se subministrari et sibi iam in adoptionem filium traditum, unde suam curam circa illum esse debere. at ille negat optime consulere, *30* quod natura pater non sit ei: illum enim consilio dicit esse

2 esset] fuisset α || 5 lenonem appellauit α || 8 dixerint W.: -runt G || 13 retorquetur <et transfertur (-feretur VS)> α || 15 coepit (inc- VS) parte α || 17 fecerit G (recte?) || 21 lac. sign. W. || 32 est laus α || 24 nullus — corrumpere] non est possibilitas corrumpendi α || 31 <Tu> natura pater α | illum enim W.: ille G

patrem. ut Sallustius dicit (*Catil.* 6, 6) 'curae similitudine patres appellabantur'. postremo concludit, quod iam ueluti repetat filium, quem dedisset, ut iam de ipso cogitat. hac re territus discedit senex, cum iracundia tamen conqueritur, quod omnino alienus non sit a filio ac propterea cogatur de eo cogitare. — **61** NEC NIHIL* NEQVE OMNIA HAEC SVNT QVAE DICIT non omnino, quod dicit, nihil est etiam, non tamen omnia, quae dicit, uera sunt. namque <non> nihil haec molesta sunt, sed causam cumulare aegritudinis nolui, si etiam me irasci dicerem. tali ergo natura homo est, qui etsi placetur, tamen irasci non desinat. si ergo adiuetur eius iracundia, pro certo fiet insania. nunc redit ad aestimationem an uere Aeschinus peccauerit, quod meretrices uniuersas dilexerit, quod omnibus dederit, quod iam paene taedio meretricum promiserit se uxorem esse ducturum, unde iam adulescentiae temperatam uim credebat. nunc autem quasi ad meretricum amores uidetur esse reuocatus, quia nescit pater, quod non sibi meretricem rapuerit sed fratri.

α* [5] per litoten aliquid (cf. *Bruns et Schlee*).

II.

1.

155 **1** OBSECO POPVLARES FERTE MISERO ATQVE INNOCENTI AVXILIVM haec scaena uim concertationis tenet sine ulla specie controuersiae: tantum in dictis quaedam qualitas continetur. [hoc nomen significat de populo, socios, eiusdem 156 condicionis.] — **2** OTIOSE NVNCIAM HIC CONSISTE hoc intelligendum ad mulierem dici, quae sublata est, ut secure 157 et otiose consistat. denique adiecit **3** QUID RESPECTAS NIHIL 25

2 concludit *G* || 8 non *add. W.* || 9 sed — insania] sed simulate ago, quia, si fratris iracundiam iuarem, protinus insaniret α || 10 <iam> me *G* | homo *W.*: eō *G* || 11 qui *Schoell.*: quia *G* || 12 nunc redit *W.* (*duce Lindenbr.*): nam credit (redit α) *codd.* || 20 uim *om.* *G* || 21 controuersia *G* || 22 hoc — condicionis *secl. W.* (*interpol. ex Phorm. I 1, 1*) | significat *om.* *G* || 24 dici ad mulierem α || 25 respicias *GPV*

- PERICLI EST NVMQVAM DVM EGO ADERO HIC TE TANGET. —
 158/59 **4** EGO ISTAM INVITIS OMNIBVS *cripiam uel tangam.* — **5** ITERVM
 VT VAPVLET supra enim, cum meretrix raperetur, leno
 160 uapulauit. — **6** NE TE IGNARVM FVISSE DICAS* MEORVM
MORVM ne facile te defendas, quod ignarus fueris meae 5
consuetudinis. breuiter mores suos ostendit et consuetudinem
liberalem, multa mala dicendo cum nomine, quod sibi esset
 161 *inditum ex officio suo:* **7** LENO inquit EGO SVM. *sed cum*
audisset Aeschinus, illud potius intellexit, quod leno facilis
esset, qui plagis ac uerberibus subiceretur; <nam> magis 10
ad contemptum hoc nomen audiuit. ideo adiecit leno AT
 162 *ITA VT VSQVAM FVIT FIDE QVISQVAM OPTIMA.* — **8** TV QVOD
 TE POSTERIVS PVRGES HANC MIHI INIVRIAM NOLLE FACTAM tu
 posterius fortasse sic te purgare incipies, quod nolles mihi
 163 fecisse iniuriam. — **9** EGO HVIVS NON FACIAM intelligen- 15
dum est, quod quasi de ueste floccum carpserit modicum-
que abstulerit et sic intendens dixerit 'huius non faciam',
hoc est: nec huius paruuli te faciam, ac propterea: con-
temnam et despiciam, ac meum ius potius persequar. —
 164 **10** NEQVE TV VERBIS SOLVES VMQVAM QVOD MIHI RE MALE 20
 FECERIS <quod> tu mihi re ipsa ac ueritate noces, num-
 165 quam hoc uerbis solues. — **11** IVS IVRANDVM DABITVR IN-
 DIGNVM TE ESSE INIVRIA HAC quemadmodum sponsio fieri
 solet ante iudicium, ita hic dixit: ius iurandum dabitur,
 quod indignus fueris, qui hanc iniuriam mihi faceres, licet 25
 167 ego dignus sum, quod acceperim. — **13** ABI PRAESTRENVE
 174 ualde competenter. — **20** VERVM IN ISTAM PARTEM POTIVS
 PECCATO TAMEN ut lenonem caederet seruus, non innuerat
 adulescens: 'sed hanc' inquit 'in partem potius peccato;

α* [4] prodest enim absolutioni reorum imprudentia aut casus
 aut necessitas.

4 FVISSE om. G || 7 nomen G, corr. W. || 10 nam add. W. ||
 11 leno <sed talis qualis f. a. f. o. (e. VS)> α || 14 mihi nolles α ||
 15 facere G | ego <te> α; non est Ter. | intelligendum — faciam
 om. VS || 17 dixit G || 20 <in> re G || 21 quod add. W. || 23 ante
 iudicium fieri solet α || 26 sim? || 27 competenter] obsequenter
 α || 29 hac (ex hanc V) ... parte α

- licet enim contra imperium meum feceris, tamen id fecisti
 176 quod uellem'. — **22** ORNATVS ESSES TVIS EX VIRTVTIBVS
 hoc est: *obessent tibi mores tui. uirtutes hic* uitia collo-*
 178/80 *cauit.* — **24** INFORTVNIVM malam fortunam. — **26** ANTE
 AEDES NON FECISSE ERIT MELIVS HVIC CONVIVIVM ante aedes 5
 <****> *aliud ille leno<ni> proposuit. at hic, quia nullam respon-*
 sionem inuenire potuit satis idoneam, aequam omnibus apud
 Athenas ait esse libertatem, ubi communis omnium erat
 libertas: populi enim iussu respublica gerebatur, <non>
 184 *patriciorum.* — **30** SI SATIS DEBACCHATVS ES LENO AVDI NVNC 10
 187 IAM id est: *furere agitatus es, uti Bacchae.* — **33** LENO
 INIQUVA ME NON VVLT LOQVI liquide ostendit, quam iniquus
 188 ipse sit, cum dixerit **34** LENO SVM FATEOR sensus est:
 sum quidem quod obicis, *sed* quamquam perniciēs *sim*
 communis adolescentium, quamquam periurus, nulla tamen 15
 191 tibi a me facta est iniuria. — **37** QVAE RES TIBI MALE
 VERTAT quod illud est (*Verg. ecl. IX 6*) 'nos illi — quod non
 194 bene uertat — *mittimus haedos*'. — **40** NAM EGO LIBERALI
 CAUSA ILLAM ASSERO MANV an liberali manu an etiam liberali
 196 causa, ut eius ostendat libertatem? — **42** DVM EGO REDEO 20
 LENO conclusit id quod conuicio dolorem pareret. cum
 201 mora igitur pronuntiandum est 'leno'. — **47** QVANDO BENE
 PROMERVIT FIAT SVVM IVS POSTVLTAT propterea quoniam mihi
 <benē> fecit [*QVANDO BENE PROMERVIT* hoc est multa prae-
 stitit mihi], *ideo postulat, ut quod sibi sit utile faciam.* — 25
 202/4 **48** ARIOLOR quasi diuino uel uatem patior. — **50** MOX
 CRAS REDI singula pronuntianda sunt: quod solent dicere
 α* [3] per ironiam (*cf. Bruns et Schlee*)

1 id fecissem G || 3 <pro> uitii α || 5 melius <non fecisse>
 G || 6 *lac. sign. Schoell sic fere expl.* conuiciari lege uetitum erat,
 unde dedecus; *idem* lenoni || 8 fuerat α || 9 agebatur α | non patri-
 ciorum *Schoell*: petrici aīorum G || 11 id est *suspectum in rec.* β ||
 12 liquide] satis α || 14 obicis] dicis α | quamquam *bis*] etiam quod
 α || 15 adolescentum G || 18 ego <an> α || 20 <dicat> ut α | ostenda
 G | liberalitatem P | redeam G || 21 paret GP || 23 propterea
 quoniam W.: positaquam G || 24 bene *add. W.* | QVANDO — mihi
secl. W. (cf. Don.) | mihi praestitit α || 25 ut W.: id G || 26 ariolor
 <est> α | uel] aut G | uatem patior] uaticinor *Lindenbr.*

207 debitores, ut non reddant quod debent. — **53** ET MVSI-
TANDA INIVRIA EST ADVLESCENTIVM tacenda etiam et animo
continenda, ut illud est <****>.

2.

- 209 **1** TACE EGOMET CONVENIAM IPSVM CVPIDE ACCIPIAT FAXO
Aeschinus posteaquam uerberato lenone mulierem abduxit, 5
uehementer timuit, ne leno ingemiscens plagis multa diceret
et aliquo pacto hoc pater audiret. mandat igitur seruo, ut
lenonis iracundiam frangat. seruus autem non solum istud
promittit, uerum etiam quod libenter pretium sit accepturus
pollicetur et ita tantum abesse ut irascatur, uti gaudeat 10
216 sibi pretium restitutum. — **8** PECVNIAM IN LOCO NEGLEGERE
INTERDV M MAXIMVM EST LVCRVM 'in loco' ubi oportet, ubi
ille, qui accepit, memor esse potest. ideo inquit 'interdum'.
217 — **9** SI NVNC DE TVO IVRE PAVLVIVM CONCESSISSES hoc
est: non plurimum leno esses, ut intelligamus: si auari- 15
219 tiam temperares. — **11** NE NON ISTVC TIBI FAENERARET
lucro etiam emolumentum esset. — EGO SPEM PRETIO NON
220 EMO malo pretium, quam contempto pretio spem. — **12** NV-
QVAM REM FACIES hoc est: numquam diuitias neque pecu-
niam quaeres. — NESCIS INESCARE HOMINES nescis iactare 20
223 praedam et maiora luera captare.* — **15** QVASI VERO
VSQVAM TIBI SINT VIGINTI MINAE quasi aliquid emolu-
mentum apud te habeant uiginti minae, dummodo do-
224 mino obsequaris. — **16** PRAETEREA AIVNT TE PROFICISCI
IV CYPVVM hoc inicit seruus, tamquam audierit, quia 25
leno profecturus est Cyprum, uti meretrices inde uehat,
α*[21] et est 'inescare' decipere.

3 fort. Verg. Aen. XII 657 mussat rex ipse Latinus suppl.,
cf. Don. || 5 postquam G | abduxit mulierem α || 8 iram G ||
12 <id est> ubi α || 14 NVNC om. G || 15 si om. α || 17 <in> spem
α || 18 contempto — spem] emam pretio spem, quasi, si id omi-
sero, postea plura accepturus α || 19 facias G || 20 nescis — et]
id est iactata esca ut in hamo α || 22 quasi — minae om. G ||
24 obsequare G || 25 tamquam] uel ante quam α | quia om. VS ||
aduehat α

- 226 quod Cyprus Veneri sit consecrata. — **18** TAMEN HOC AGES
 228 cum redieris, hanc pecuniam exiges. — **20** INIECI HOMINI
 229 SCRVPVLVM* *inmisi* curam et sollicitudinem. — **21** VT IN
 IPSO ARTICVLO *OPPRESSIT* articuli sunt in digitis, quorum
 nodo atque flexu ad actus facilis explicatio est. at si in 5
 ipso articulo quis aliquem teneat rigore confecto, cum
 flexura nulla fiet, nihil agi exinde potest. ita hic temporis
 articulum collocavit, quoniam oppressus actus suos dicit
 231 implicatos. — **23** NISI EO AD MERCATVM VENIO hic 'eo'
 non uerbum est, sed 'eo ad mercatum' hoc est: illuc ad 10
 233 mercatum. — **25** NVNC DEMVM VENIS uerba sunt haec, quae
 dici possunt, si ad mercatum leno ierit et post rediens
 exigere pecuniam coeperit, ut ei opponatur, quod nunc
 ueniat, cur ipse passus sit, quia nescio ubi fuerit, ut
 melius sit perdere quam nunc expectare tam diu aut 15
 238 postea hoc persequi post reuersionem. — **30** PER OPPRES-
 239 STONEM per imprudentiam. — **31** VNVM HOC HABEO UNUM
 possum tibi praestare, quod uide quemadmodum placeat,
 242 antequam in periculum de toto uenias. — **34** MINAS DECEM
 pollicerer tibi minas decem de toto posse conradi, hoc est 20
 cum labore expediri: ut libenter possit accipere totum,
 243 dimidium pollicetur. — **35** ETIAM DE SORTE NVNC VENIO
 IN DVBIVM MISER leno enim supra (II 1, 46) dixerat 'tan-
 tidem emptam postulat sibi tradier': haec quasi sors est.
 ita lucrum in uenditione habere cupiebat. nunc cum decem 25
 minae offeruntur, quasi de sorte in dubium uenit, an pos-
 246 sit tantum accipere, quantum dedit. — **38** INSVPER ETIAM
 DEFRAVDAT postquam uerberauit, etiam fraudem facit. —

α* [3] id est dubietatem

1 consecrata] dicata (dedic- P) α || 2 INIECI] inmisi α ||
 3 curam<que> α || 10 faciles G | ac G || 6 confectum G ||
 7 fiat G || 8 ducit α (recte?) || 10 ad mercatum] aduerbium α ||
 13 apponatur G, corr. W. || 14 <omisso hoc negotio> cur passus
 sit <aliubi ire> α || 15 aut W.: an G || 16 postea <aut tum per-
 sequi> G || 17 hoc <nunc> G || 19 toto W. (cf. infra et II 4, 14):
 dote G (sic et l. 20 codd.) || 22 <cum> dimidio G || 23 enim om.
 G || 25 inuencione G, corr. W. | nunc] nam α || 28 defraudat α |
 postquam — 306, 2 facta om. G

- 248 **40** VT<VT> HAEC SVNT FACTA quomodocumque haec sunt facta, *propter* quod *plagis* uerberatus sum, *antequam* ad *litem* ueniam, *peto* meum mihi reddatur, quanti empta est
 250 *meretrix*. — **42** SCIO TE NON VSVM ANTEHAC AMICITIA MEA scio a me nihil honoris tibi ante exhibitum: si haec feceris 5
 251 uel praestiteris, dices et gratum me et memorem. — **43** SE-
 DVLO FACIAM sine dolo faciam.

3.

- 254 **1** ABS QVIVIS HOMINE BENEFICIVM ACCIPERE GAUDEAS Ctesipho gaudet uehementer, quod ei sit rapta meretrix. haec oratio exultantis est. 'abs qui' autem abs quo. maxi- 10
 mum autem gaudium est abs quocumque homine accipere beneficium: uerum enim uero id iuuat, si is bene facit, quem bene facere aequum est, uti frater [†]rapiens quilibet auxi-
 256 lium ferat. — **3** O FRATER FRATER* non dubito, inquit, quoniam, quidquid magnifici dixerō, tua uirtute superatur. 15
 259 ita sensus totus sic plenus est **6** FRATREM HOMINI NEMINEM
 258 ESSE PRIMARVM ARTIVM MAGIS PRINCIPEM. — **5** HANC ME REM PRAECIPVAM HABERE PRAETER ALIOS ARBITROR nemini homini magis esse fratrem principem artium maximarum.* haec autem omnia tamquam praesente dixit fratre, cum absens 20
 esset. denique postea a Syro quaerit ubi sit.

α^* [14] anadiplosis est.

- 259 ^{*}[19] quod uero ait **6** NEMINI HOMINI, pleonasmus est: significat enim 'nemo' non (ñ P, om. VS) homo.

4.

- 265 **1** VBI EST ILLE SACRILEGVS rediens domum Aeschinus simulato furore procedit, ut leno metu libenter accipiat

1 facta <id est> α | quomodocumque P, postquam VS || 2 quod] quia α || 3 est empta α || 5 si W.: sed G || 7 <id est (om VS)> sine dolo <mendacis uolens lenonem decipere> α | rapta sit α || 10 et est oratio exultantis α | <pro (id est pro VS)> absquo<uis> ante Ctesipho α || 13 fr., qui licet rapiens? || 16 <et> est sensus α || 19 maximarum <quam mihi> α || 21 esset] sit α || 22 <En> rediens G || 23 leno Schopen: ille G (prob. Zeune), illo α

quicquid offertur. — NVM QVIDNAM EFFERT morem expres-
 sit auari lenonis, uti, licet audierit minas, oculos tamen
 intenderit in manum debitoris, *num aliquid ferret, quod*
 269 *non aspiceret.* — **5** VEREOR CORAM IN OS TE LAVDARE uehe-
 menter confundor praesente te aliquid *de te* dicere, ne magis ⁵
 adsentandi* gratia uidear facere, *quamquam tibi gratus*
 271 *sum.* — **7** AGE INEPTÉ QVASI NON NORIMVS NOS Ctesipho,
 inquit, stultum est, quod laudare desideras, quasi nostros
 273 animos nesciamus. — **9** VT SI OMNES CVPERENT TIBI NIHIL
 POSSENT AVXILIARIER quoniam alii puellam leno uenderet ¹⁰
 275 et tibi nullum posset esse auxilium. — **11** PAENE EX PA-
 TRIA si enim illa discederet propter paruum pretium, paene
 278 et tu amore in exilium pergeres *illam sequens.* — **14** NAM-
 QUE HIC PROPERAT CYPRVM insultandi modo dictum, quo
 lenoni omne reddat. ecce iam beneficium incipit esse, *quod* ¹⁵
 281 *totum accipit, siquidem crogat, ut totum accipiat.* — **17** HO-
 MINEM IMPVRISSIMVM malum, ut saepe (*cf. Eun. II 2, 3*) docui.
 α*[6] id est adulandi

III.

1.

288 **1** OBSECO MEA NVTRIX QVID NVNC FIET haec scaena
 aestus habet et querelas, quod mulier parturiat, quam com-
 pressit Aeschinus, et ob hoc non uenerit, quod rapuerit a ²⁰
 lenone meretricem fratri. *quaeritur ergo quid fiat, ab ea.* —
 289 **2** MODO DOLORES MEA TV OCCIPIVNT PRIMVLVM* *tu mea,*
 290 *mihî primum incipiunt dolores.* — **3** IAM NVNC TIMES QVASI
 NVMQVAM ADFVERIS <NVMQVAM> TVTE PEPPERERIS facile illam
 solatur, quia uirum experta sit et pepererit et parturienti ²⁵

*[22] MEA TV haec pronomina beniuolentiam audientis mer-
 cantur. PRIMVLVM uero aduerbiallyter ait.

1 offert *G* || 3 debitoris *om. G* (*recte?*) | num *W.*: ne *G* |
 ferret *W.*: ferorū *G* || 4 <id est> uehementer α || 6 facere ui-
 deat α || 11 auxilium esse (*ferre VS*) α || 14 quod leno *G* ||
 19 oppressit *G*, compr- (*post Aesch-*) α || 20 ob hoc] hodie α ||
 24 peperis *G* || 25 quia] quae α | <ut> et α | peperit *codd.*

- 295 affuerit. — **S** E RE NATAE* MELIVS FIERI NON POTVIT QVAM
 FACTVM EST *erae* vitium oblatum est, *inquit*, ab adolescente
 uirgini: ex hac <re> nata alia, quae nobis intulit laborem.
 melius tamen illud *natum*, quia uitiatior est is qui optimo
 est ingenio, qui nobili genere et animo natus est, ut in hoc
 erubesceret facto, ut eam uxorem duceret quam ipse
 298 uitiasset. ita adiunxit **11** ITA POL EST VT DICIS SALVOS
 NOBIS DEOS QVAESO VT SIET.

α * [1] id est dominae

2.

- 299 **1** NVNC ILLVD EST CVM SI OMNES OMNIA SVA CONSILIA
 CONFERANT ATQVE HVIC MALO SALVTEM QVAERANT AVXILII 10
 NIHIL AFFERANT haec scaena conquestionem tenet, quia *Geta*
 seruus uiderit *Aeschinum* rapere a *lenone* meretricem eum-
 que suae dominae uitiatorem, qui promiserat se eam duc-
 turum uxorem: ignorat enim seruus, quia non sibi, sed
 fratri *Aeschinus* rapuerit, <et> arbitratur dominam relictam. 15
 ingemiscit igitur et conqueritur apud adolescentem fidem
 esse mutatam. sed praesentes mulieres sunt, quae cum
 audierint seruum, et ipsae dolore pereunt, et post efficitur
 deliberatio, an proferendum sit quod uitata puella sit
 et aliquibus indicandum, uti coactus legibus adulescens eam 20
 ducat uxorem *Aeschinus*: etsi hic partes ambae essent in-
 dicandae, ut suis locis tractabimus. nunc de conquestione
 ducemus exordium: 'tale est malum, ut, si omnes consilia
 conferant et huic malo quaerant salutem, subuenire non

3 uirgine ex hac natalis quae *G*, corr. *Schoell* || 4 is ante
 uitiator α || 5 ingenio est α | hoc om. *VS* || 6 facto *W*: - \bar{u} *codd.* ||
 7 <dum hoc> adiunxit post ut dicis <recepit enim aliquo
 modo animum> α | ITA — EST] uerum est pol *G* || 11 conquestū
 omnem *codd.*, corr. *W*. || 12 uidit α | eumque] qui α || 13 uitiator
 est <et> α | uxorem ducturum α || 15 rapuit α | et *add. W.* | arbi-
 tratus et derelictam α || 16 igitur ante dominam α || 17 mutatam
 esse fidem α | sed] et α | quae cum audissent seruum et ipsae do-
 lent *G* α ; *add. G* ut var. lect. quae cum adiuerit (pro audierint)
 et ipsae dolore eo pereunt || 19 sit 2.] esset α || 21 essent indicasse
 ad indicandum *G*, indicandae essent α || 22 ut om. *G* | <in> locis *G*

- 304 *possent.* post subiunxit **6** HOC CINE SAECVLVM O GENERA
SAGRILEGA HOMINEM IMPIVM primum saeculis detraxit, deinde
homini: quemadmodum laudavit Virgilius (*Aen. I 605—6*)
'quae te tam laeta tulerunt saecula? qui tanti talem ge-
nuere parentes?' — **8** QVEM NEQVE FIDES NEQVE IVSIVRAN- 5
DVM hae conquestiones partes sunt, quia a nullo reuocatus
sit Aeschinus nec quia iuravit nec quia promisit nec quia
misericordia flecti debuit nec quia iam partus uidebatur
310 esse uicinus. — **12** VIX SVM COMPOS ANIMI* 'compos' est
manente mente. denique adiunxit ITA ARDEO IRACVNDIA. — 10
313 **15** SATIS MIHI HABEAM SVPLICH DVM ILLOS VLCISCAR MODO
sufficienter mihi erit plena uindicta, si modo illos puniam
ac persequar. exprimit post iracundiam suam, † *dum per*
se non ad singulos dat uniuersis quas adipisci posset exi-
320 *geret.* — **22** ERAM HOC MALO INPERTIRE dominam hoc malo 15
322 participem facere. — **24** OPPIDO OPPORTVNE ualde. —
324 **26** ANIMVM RECIPE spiritum resume: *interrogationibus a*
respondente sensus profertur ille, qui plenus est. est autem
integer talis, qui gemitum erumpet 'ei mihi! prorsus peri-
mus! actum est! iam Aeschinus alienus est ab nostra fa-
milia! amare coepit aliam!' breuiter summam proposuit.
ac primum quaeritur de fide, an constet admissum. ille
respondet se uidisse. rursus et ipsa conqueritur illa sibi,
quod primum Aeschinum constat alienam habere, car<p>itur-
que Aeschinus, quem minime sperauerit deseruisse uitiatam,
25 in quo spes sitae erant atque opes, qui iurabat se numquam
sine hac unam diem uicturum, qui puerum in gremium
patris esse positurum et rogaturum, ut eam uxorem du-

α * [9] id est: uix sum apud me. compos siquidem est suae
uoluntatis effector, unde et impos.

1 possunt G | post subiungit VS, om. G || 3 laudavit Virgilius] laudatiue α || 8 iam om. G || 12 sufficit G, corr. W. || 13 post om. G | fort. cum dicit poenas se non solum a singulis, sed ab uniuersis quos adipisci posset exigere || 16 <idest> participem α | ualde <opportune> Goetz || 17 <id est> spiritum α || 19 qui — erumpet] gemitu irrupente α || 23 respondit G || 24 caritur quod G, corr. Schoell || 28 et ante 27 qui G, transp. W.

- 335 *ceret.* — 37 ERA LACRIMAS MITTE hinc iam deliberationis propositio est, cum dicit 'porro prospice ad hanc rem quod opus est, an patiamur istud an narremus cuiquam'. una
- 337 pars subiungitur, non esse narrandum 39 MIHI QVIDEM NON PLACET. huius rei argumenta illa sunt, quod primum Aeschinum alienum animum constat habere circa istam: si palam 5
- 339 prolatum fuerit, negabit continuo fortasse, hoc est 41 INFITIAS IBIT: tunc continuo puella haec periclitabitur fama et uita omnium ueniet in dubium. sin autem confessus fuerit adulescens se uitiasse ac propterea cogetur ducere 10 uxorem, utile non est dare illi puellam, cum aliam diligit. unde sine dubio quacumque ratione necessarium fuerit conticescere. deinde subiungitur altera pars: 44 MINIME GENTIVM inquit NON FACIAM, potius PROFERAM. cuius rei argumenta haec sunt, quod peiore loco res esse iam non 15 potest: est enim indotata. secunda ei praeterea dos quae esse potuisset, est ablata uirginitas. sed si negabit Aeschinus uitiatam, facile, inquit, reuincetur: 49 TESTIS enim, inquit, MECVM EST ANVLVS QVEM AMISERAT. et certe, quoniam ego conscia mihi sum a me hanc esse culpam amotam 20 — non enim corrupti eam neque pretio pudicitiam puellae uendidi —, facile uindicabo et me et illam indignam illa. hoc argumento persuasit rem esse proferendam. ita consentiens seruus dixit 52 QUID ISTIC ACCEDO VT MELIUS
- 350 DICAS. — 54 NOSTRO SIMVLO FVIT SVMMVS si parum istuc 25 est, etiam nos maxime coluit.

3.

- 355 1 DISPERII CTESIPHONEM AVDIVI haec scaena inlusionem habet, qua utitur seruus, uti dominum possit fallere. Demea tamen opinionem comperit, quod filius suus inter-

5 placent α || 6 constat alienum habere circa istam (*vel* -um) animum α | palam <ergo> α || 8 <in> infitias *P²VS* || 9 et uita *W.*: uita (*uicta VS*, *uiciata G*) est *codd.* | omni *G* | cogitur α || 12 fuit α || 18 reuincetur *W.*: -citur *GP*, dinoscitur *VS* || 21 corrupti eam *W. cum Schoellio*: corruptam *codd.* | pretio] precipuam α || 22 illa *Lindenbr.*: -am *codd.* || 25 si *W.*: sed *codd.* || 29 tamen] iam *Schopen*

fuerit raptioni. grauiter ferens ad domum properat: ingemiscit enim, si fuerit etiam ipse corruptus *'uah disperii, si ille qui alicuius rei est etiam ipse corruptus est'*. *'disperii'* ualde perii.

357 — **3** SI ILLVM POTEST QVI ALICVIVS REI EST ETIAM ILLVM AD NEQVITIAM ADDVCERE si potest frater etiam illum corrup-

362 pere, qui alicuius est spei. — **8** DE GREGE ILLO EST de

364 illis, qui corrumpunt et qui corrupti sunt. — **10** OMNEM REM MODO SENI SERUUS dicit uniuersa seni esse narrata, hoc est cui rapta sit meretrix, et senem laudasse consilium. laudauit et filium, quod pro fratre laborauit. — **10**

369 **15** ARGENTVM ADNVMERAVIT ILICO quod lenoni daretur. —

370 **16** IN SVMPVTVM in id quod necessarium esset sumptibus. —

375 **21** EST INEPTA ATQVE ABSVRDA mala et indecora. —

376 **22** PISCES CETEROS PVRGA DROMO ut senem Demeam possit in iracundiam suscitare, fingit imperare se seruo, uti pisces **15** ceteri purgentur. et hic abundantiam declarauit *'ceteros'*,

377 quasi aliquos iam ipse purgauerit. — **23** GONGRVM ISTVM IN AQVA SINITO LVDERE moueri: non enim piscibus aptus est ludus. ita et Virgilius (*Aen. VIII 632*) *'ludere pendentes pueros'*: et illic enim infantibus nullus est ludus. — **20**

380 **26** SALSAMENTA HAEC STEPHANIO FAC MACERENTVR PVLCHRE *'macerentur'* proprie positum: quicquid enim salsum est, aqua infunditur, ut madefactum salis amaritudinem per-

390 dat. — **36** INEPTA LENITAS PATRIS ET FACILITAS PRAVA quae non apta est <lenitas> et mala facilitas, qua in luxuriam **25** diuitiae suggeruntur, ista conficiunt quae reprehendis. —

396 **42** AVT NON SEX TOTIS MENSIBVS certum numerum posuit pro incerto, et tamen istius numeri conduplicatio frequenter est collocata. sic et alibi (*Eun. II 2, 46*) *'sex ego*

401 *te totos, Parmeno, hos menses quietum reddam'*. — **47** AB- **30** GAM HVNC RVS *'hunc'* conuersus paululum pronuntiat, uti

2 uadij sperij G | ille W.: illum potest G || 4 qvi — potest om. P¹ VS || 8 dicit om. VS || 14 PISCES — DROMO] **** VS | demeaa GVS || 16 habundancia G || 20 puero sed *codd.* | enim om. G || 22 enim om. G || 23 in aqua (-am G) funditur *codd.*, *corr.* W. || 24 facultas α (*sic et infra*) || 25 lenitas *add.* W. | et om. G || 26 suggeruntur W.: suo (suae VS) ger- α, conger- G || 28 conduplicatio G || 31 hunc W.: huc *codd.*

- consilium sumpserit mentiendi, uti Demeam mittere possit. ad uelamen autem talis consilii fingit illum rus disces-
sisse admodum iratum, qui fratrem male tractauerit, quod
rapuerit meretricem, quod corruptis moribus uiuat, quod
409 oblitus nominis ac familiae luxurietur. — **55** LACRIMO 5
PRAE GAUDIO 'lacrimo' uerbum est et 'gaudio' quasi quae-
dam causa est, unde lacrimae oriantur; nam saepe etiam
414 ex gaudio contingit quod euenit ex dolore. — **60** DENI-
QVE INSPICERE TAMQVAM IN SPECVLVM VITAS OMNIVM IVBEO
itaque filius meus plenus est praeceptorum, uti cotidie om- 10
nium uitas inspiciat tamquam in speculum, ut ex aliis ad
uiuendum sumat exemplum. et 'inspicere in speculum' noua
419 est elocutio. — **65** PORRO adhuc alia narrare cupierat
Demea, uerum seruus taediosus, ne ea quae nollet audiret,
420 respondit non esse sibi otium nunc auscultandi. — **66** PISCES 15
EX SENTENTIA NACTVS SVM hoc est mandatum mihi, ut
pisces curem: ut quasi dicat, qualis fuerit sententia, in
422 agendis rebus tale officium perimplere. — **68** NAM NOBIS TAM
FLAGITIVM EST QVAM ILLA DEMEA NON FACERE VOBIS QVAE
MODO DIXTI nam pari modo flagitium credimus, si pisces non 20
recte curentur, quemadmodum uos flagitium ducitis, si non
recte et honeste quidem uiuatis: haec sunt enim, quae supra
dixit. denique ad inridendum Demeam dicit se ad similia
425 praecepta esse monitorem, cum seruis dicit **71** HOC SALSVM
EST HOC ADVSTVM . . ILLVD RECTE ITERVM SIC MEMENTO, et 25
426/27 separatim pronuntiandum **72** SEDVLO <MONE>. — **73** PRO
MEA SAPIENTIA pro meo iure. refert similitudinem omni
genere: 'quemadmodum tu inspicere < tamquam > in specu-
lum < in > uitas omnium iubes, ita ego in patinas'. adhibet
etiam sententiam quasi iudex, ut dicat ista sibi displi- 30

1 ubi Schoell || 2 tali consilio <uti> fingat α || 6 et gau-
deo P, gaudeo et (ante lacrimo) G || 11 <si> ut α | <omni-
bus> ex aliis VS || 13 cupiebat VS || 14 audire α || 15 nunc
<mihi> α || 17 fuerat G || 18 tali officio G || 19 quomodo dixi
codd. || 21 dicitis G, ducit et α || 22 enim om. G || 23 dixit
Lindenbr.: dixi codd. | ad Lindenbr.: aũ (vel aũt) α , om. G ||
24 seruus α || 26 PRO MEA SAPIENTIA post iure codd., transp. W. ||
28 <enim> tu α || 30 etiam om. G | sibi <equidem> α

430 cere, quae Demeam fallant: dicit enim 76 INEPTA ESSE
 HAEC QVAE FACIMVS SENTIO, et tamen dicit sibi necessi-
 tate morem gerendum, quando id vult frater. memor est
 lectionis: supra enim frater dixit (V 3, 16) 'quando ego
 438 tuum non curo, ne cura meum'. — 84 ESTNE HEGIO TRI- 5
 BVLVIS NOSTER aduenit conuentus iam a Geta seruo: dolor(e)
 est commotus, quod ea ommissa meretricem rapuit. 'tribul-
 lis' autem significat ex eadem tribu, hoc est ex eadem
 441 curia. — 87 NE ILLIVS MODI IAM MAGNA NOBIS CIVIVM
 PENVRIA EST bonae uirtutis hominem cum uideret, dixit 10
 huiusmodi homines iam in ciuitate non esse. igitur 'talium
 443 uirorum et ciuium magna nobis est inopia'. — 89 HAVD
 CITO MALI QVICQVAM ORTVM EX HOC SIT PVBLICE ita hic
 iustus, ita semper est integer, ut nihil mali ex hoc pu-
 blice nasci posset. 15

4.

447 I PRO DI INMORTALES FACINVS INDIGNVM GETA QUID
 NARRAS haec scaena accusationem tenet: reus enim efficitur
 adulescens, quod uitiarit uirginem. quamquam in con-
 iectura res esse potuisset, tamen, quoniam nemo negat,
 non accusatio per coniecturam conficitur, sed potius per 20
 qualitatem: idem enim uitiator puellae, cum ad matrem
 puellae uenisset, promisit se eandem quam uitiauerat
 uxorem esse ducturum. nunc dicitur, quod, cum rapuerit
 meretricem, reus sit iniuriarum. in hac scaena accusatio sola
 est et defensio nulla. habet etiam partem potius admixtae 25
 deliberatiuae: nam postea idem hic qui accusat et petit,
 uti adulescens eandem ducat uxorem. et omnis illa superior
 accusatio ad hoc tendit, ut uxorem potius ducat uitiator,

1 quae] qui *codd.* | fallat α | enim *om.* *G* || 2 faciunt sentiunt *codd.* || 3 gerendum *Lindenbr.*: gerere *codd.* || 4 supra . . . dixit] *memoria lapsus est Eugr.* || 5 hegio estne (ego *add. \alpha*) *codd.* || 6 aduenit <Hegio? | dolore *Lindenbr.* || 7 ea] *se. Pamphila* || 18 coniecturā α || 19 nemo *om.* *G* || 20 efficitur *V S* || 23 cum *ante* reus *GP, om. V S, transp. W.* | rapuerat α || 24 fit α || 26 postea idem *W.*: post eandem (eadem α) *codd.* | qui] quia *P*, quae *V S*

quam reus sit. ergo indignitate rei commotus primum hoc
 quaerit a seruo an uerum sit, cum dicit 'Geta, quid nar-
 448 ras?' ille confirmat dicendo **2** SIC EST FACTVM. ita com-
 probata res est. fit exaggeratio EX ILLA FAMILIA TAM IN-
 450 LIBERALE FACINVS ESSE ORTVM. — **4** HAVT PATERNVM ISTVC ⁵
 DEDISTI hoc quod fecisti non est tui patris neque generis
 452 aut familiae. — **6** NIHILI PENDIT contemnit, non curat. —
 454 **8** NISI FACIANT QVAE ILLOS AEQVOM EST HAVT SIC AVFE-
 RENT hic uersus declarat magis petitionem esse hic quam
 accusationem, ut sit subtilis oratio cum accusatione ad ¹⁰
 462 aliud uenire disponens. — **16** MAIOR FILIVS TVVS AESCH-
 NVS hinc narratio incipit accusationis, in qua multa denuo
 dicuntur, quo facilius reus constitui possit. nam dictum
 est 'maior filius', ne alius sentiretur, dictum et nomen
 proprium 'Aeschinus', dictum etiam illud quod contigit 'qui ¹⁵
 fratri adoptandus datus est': ex his enim omnibus signan-
 dus fuerat ille qui fecit. deinde summa generaliter pro-
 463 ponitur **17** NEQVE BONI NEQVE LIBERALIS FVNCTVS EST
 OFFICIVM VIRI. deinde adiungit personae commendationem
 eius, cuius filia uitata est. deinde ipsa propositio est ²⁰
 466 criminis **20** FILIAM HVIVS VIRGINEM VITIAVIT. et quoniam
 non hoc intendebat, — non enim facti quaestio est —,
 467 <adicit> **21** NONDVM AVDISTI DEMA QVOD EST GRAVISSI-
 MVM: dicit hoc, quod uirgo uitata est, graue non esse,
 quod ueniam adulescens mereri poterat ex amore, ex uino ²⁵
 et adulescentia: illud est quod purgari non potest, quod
 ad matrem uirginis uenit, quod lacrimans orauit, quod
 fidem dedit, quod iurasset illam se uxorem ducturum.
 haec sunt quae in accusatione ponuntur. deinde quod
 uirgo ex compressu grauida facta est, quod nunc iam ³⁰
 hic mensis est decimus: cumulus enim accedit ad accusa-
 tionem, si eo tempore deserit adulescens puellam, quo iam

3 <at> ille α || 4 ex <hoc (ex-*add.* VS)> aggeratio α ||
 8 equū \hat{e} haut *G*, equo ne ista ut α | sic] se *G* || 14 est] quod α ||
 20 propositio est *W.*: propositiōm *G*, -sitiō α || 22 non *om.* *G* ||
 23 adicit *add.* *W.* || 26 non *om.* *G* || 28 iurauit *Lindenbr.* | 29 accu-
 sationē α || 31 mensis hic α || 32 quo iam] qñ (= quando) *G* (*recte?*)

pater esse potest, cum uicinus est partus. ac deserendi *causam* non solum in adolescente arguit, sed ipsum factum iam proponit, quod psaltriam rapuerit: est enim tempus breue id amatori esse cum meretrice. fit cumulus, quod adiecit 'parauit sibi psaltriam, quicum uiuat' (v. 30—31),⁵ ut hoc perpetuum sit, et adiunxit quod intendebat. —

- 478 **32** PRO CERTON TV ISTA DICIS Demea audita accusatione de fide quaerit. — MATER VIRGINIS IN MEDIO EST ad rem confirmandam testem adhibet accusator ipsam uirginis matrem, et 'rem ipsam' dixit uterum mulieris. ad postremum adiunxit et seruum Getam, de quo facile ueritas
480 possit inquiri, ut a testibus res probetur. — **34** VT CAPTVS SERVORVM EST NON MALVS quemadmodum [mali] esse possunt serui. ['sicut est captus seruorum' sicut est condicio seruorum.]
483 — **37** IMMO HERCLE EXTORQVE ille dixerat 'uinci' et solas¹⁵ catenas pro poena adiecerat: ideo adiecit 'extorque'. —
484 **38** POSTREMO NON NEGABIT CORAM IPSO CEDO quo facilius ueritas manifestaretur, adiecit seruus 'coram da Aeschinum:
486 cum praesens fuerit, non negabit'. — **40** MISERAM ME DIFFEROR DOLORIBVS opportuno tempore dolor(e) parturiens exclamat,²⁰ quo facilius Demea uitiatam puellam possit agnoscere. —
489 **43** ILLA NVNC HAEC IMPLORAT tametsi Iunonem Lucinam ad partum implorare uideatur. hic iam petitio illa supponitur, uti non ex <ac>cusatione reus constituatur Aeschinus, sed ut cogatur quam uitiauit ducere uxorem: quod dicit²⁵
491 HAEC PRIMVM VT FIAN'T DEOS QVAESO. — **45** VT VOBIS
494 DECET Graeca locutio est. — **48** COGNATVS MIHI ERAT di-

2 solam *G* || 3 iam *Schopen*: tamen (ante factum α) *codd.* | enim] autem *Schopen* | breue tempus α || 4 amores α | meretrici α | sit *G* || 5 adiecit α | quacum *G* || 7 certone α | istaec *P* || 10 uterum mulieris *Schopen*: ut (et *G*) eorum mulieres *codd.* || 13 mali *secl. Goetz* || 14 sicut — seruorum *secl. W.* (cf. *Don.*) | sicut 1.] sic *G* | sicut est 2.] in id est *corr. P¹, om. VS* || 15 ille *W.*: -a *GP*, -am *VS* | uinci et] uincerat *G* || 17 cedē^o *P*, tedio *VS*, cedebat *G* || 18 Aeschino (om. da) *G* || 19 ME *om. G* || 20 opportuno — facilius *om. G* | dolore *Lindenbr.* | parturiens *W.*: -entis α || 24 ex accusatione *W.* || 25 quam *Lindenbr.*: quā *G*, quod α || 27 locutio est *W.* (cf. *Hec. IV 2, 24*): solucō ē *G*, solacione α | <postquam> cognatus <meus> *codd.*

- cit sibi necessitatem maximam, ut uirginem defendat, si
 deserta fuerit, ex hoc, quod multa caritas sibi fuerit cum
 500 puellae patre. — **55** SED DEMA HOC TV FACITO CVM
 ANIMO COGITES quoniam Demea sententiam petitioni talem
 dederat, ut fratrem se diceret conuenturum, iam hic am- 5
 plius agit, ut persuadeat aliud fieri non debere propterea,
 quoniam nobiles uiri quanto clari sunt, tanto plus debent
 omnia iusta complere, si uolunt famam integram sui no-
 minis continere. qua re et persuasione impetrauit quod
 505 uoluerat senex. denique data est sententia **60** FIENT QVAE 10
 507 FIERI AEQVVM EST OMNIA. — **62** NON ME INDICENTE HAEC
 FIVNT supra (*I 2, 59*) enim dixerat ex lenitate patris
 Aeschinum in periculum esse uenturum, quod etiam nunc
 508 dicit **63** VERVM NIMIA ILLAEC LICENTIA PROfecto EVADET
 IN ALIQVOD MAGNVN MALVM. 15

(5.)

- 511 **1** BONO ANIMO FAC SIS SOSTRATA Hegio senex ingressus
 domum uidit parturientem puellam. eius matrem consolatur
 promittens se conuenturum Micionem patrem Aeschini et
 coacturum, uti uitiatam ducat uxorem ille qui uitiauit. —
 514 **4** SI EST FACTVRVS VT SIT OFFICIVM SVVM FACIAT ordo 20
 est: conueniam Micionem, ut faciat officium suum, <si>
 est facturus officium.

IV.

1.

- 517 **1** AIN PATREM HINC ABISSE RVs haec scaena delibe-
 rationem tenet, quid faciat, quemadmodum hic manere
 possit, cum pater rus iturus sit, et quid respondeat patri, 25

2 quod] cum α | fuerit 2. W.: -rat *codd.* || 6 agi α || 8 <in-
 genui> sui nominis *G* (*recte?*) || 9 quā rē α || 16 BONO ANIMO]
nova scaena non incipit in codd. || 18 eschini patrem α || 21 si
add. Zeune || 22 officium] *hic desinit cod. S* || 23 abisse hinc *G* ||
 24 hic meare possit *post* missus (*pro* iturus) sit α

519 si se non inuenerit apud uillam. — **3** QVOD CVM SALVTE
 EIVS FIAT ITA DEFATIGETVR dummodo saluus sit. reperitur
 autem consilium, ut hoc se defendat, quod ab amicis re-
 531 tentus sit. cui opponitur **15** INTERDIU quidem SED SI HIC
 Pernocto, quid causae dicturus sum? huic rei consilium 5
 reperit seruus et pollicetur tamen facile se patrem lenire,
 535 quod eius nouerit mores, cum dicit **19** LAVDARIER TE
 537 AVDIT LIBENTER FACIO TE APVD ILLVM DEVM. — **21** LVPVS
 IN FABYLA in prouerbio *dicimus*, cum ipse aduenit de quo
 loquimur. 10

2.

540 **1** NE EGO HOMO SVM INFELIX in itinere cum quaerit
 fratrem Demea, cognouit a mercenario in uilla non esse
 544 filium. irascitur in Syrum et commouetur. — **5** QVID HOC
 MALVM INFELICITATIS ordo 'quid hoc infelicitatis?', et 'ma-
 547 lum' interiectio est, sicuti saepe docui. — **8** PRIMVS PORRO 15
 OBVNVTIO hoc est malum nuntium uel accipio uel aliis
 554 perfero. — **15** NON HERCLE HIC DVRARE QVISQVAM SI SIC
 FIT POTEST hoc consilium sumpsit Syrus ad purgandum
 quod in uilla non erat filius, quod reuersus sit idem adu-
 lescent iratus et uerberauerit se, propter quod ipse auctor 20
 fuerit Aeschino ad rapiendam meretricem. fingit igitur se
 556 uerberari. — **17** QVID ILLE GANNIT quid ille obmurmurat?
 560 dicit se igitur uerberatum. — **21** NON TV EVM . . . PRO-
 561 DVXISSE AIEBAS hoc soluit **22** FACTVM VERVM VENIT POST
 INSANIENS. deinde conqueritur, quod uerberauerit qui eum 25
 564/69 nutrierit. — **25** <PATRISSAS> patri similis es. — **30** NON
 EST hoc iracunde pronuntiandum, tamquam referat gratiam
 pro dolore, quod negat fratrem domi esse. denique hoc
 570 animo dicit etiam illud **31** SCIO VBI SIT VERVM HODIE

2 fiet α || 3 defendit G || 5 sum dicturus α || 6 et Goetz:
 sed (set P) *codd.* || 9 IN] ex α || 11 conquerit α || 14 ordo — in-
 felicitatis *om.* G || 17 quisquam *post fit* G || 21 fuit G || 23 igitur]
 itru G | tu <igitur> *codd.* || 25 illum α || 26 PATRISSAS *add.*
 Westerh | patris α || 27 hoc Westerh.: hic *codd.*

- 573 NVMQVAM MONSTRABO. — **34** NOSTIN PORTICVM APVD MACELLVM HANC DEORSVM falsum in locum mittit longe positum, ut circumeat ciuitatem. — **37** SACELLVM sacer locus, ut Virgilius (*Ecl. III 9*) 'sed faciles nymphae risere sacello'. — **39** ANGIPORTVM uicus angustus et breuis. sed 5
584 hic genere neutro positum est. — **45** PISTRILLA EX AD-
585 VERSO pistrinum. — **46** LECTVLOS IN SOLE ILIGNEIS PEDIBVS
586 hoc est pedibus de ilice. — **47** VBI POTETIS vos in sole, quo locus conuiuii senibus in sole esse possit. uel quod Cicero (*pro Quinctio 18, 59*) dixit 'numquam ad solarium 10
587 fuit'. — **48** SILICERNIVM particulae sunt inferiarum, quae mortuis dantur. alii intellegunt 'silicernium' quod iam senectute curuus silices cernat.

3.

- 592 **1** EGO IN HAC RE NIHIL REPERIO QVAM OB REM LAUVER
†ingratus Hegio cum gratias ageret, quod Micio promit- 15
teret se daturum operam, uti filius suus illam duceret uxorem quae uitiata fuerat, dicit non iuste se laudari propterea, quia magis officium suum facit, non alii praestat, cum
601 peccatum suum corrigit. — **10** SI ITA AEQVVM CENSES
AVT SI ITA OPVS EST FACTO expetierat Hegio, uti ad 20
mulieres Micio pergeret et haec eadem illis praesentibus polliceretur. uerum dubitatione utens pollicetur Micio. hoc ut plenius fieri possit, persuadet Hegio, quod illae miserae alterum solacium calamitatis habere non possint, nisi hic polliceatur: 'omnes enim, quibus res minus secundae sunt, 25
nescio quo modo sunt suspiciosi; omnia quae fiunt ad

4 facile *codd.* || 5 sed] et? || 7 inlignis *P*, lignis *G* || 8 <ex> pedibus *G**P*; inlignis (ilignis *V*) *add.* α || 9 quo] qui *Westerh.*, quod *Schoell* | conuiuii *W.*: cōuij *G*, cūi *P*, om. *VS* || 15 ingrediens? nisi forte nonnulla exciderunt || 17 dicit (sc. Micio) non] dum α | laudari se α || 20 OPVS EST FACTO] omnium (-ni *G*) facta *codd.* | expetierat *Schopen*: -rant *codd.* | <rogat> uti *G* || 23 ut *Westerh.*: in *codd.* | posse *G* || 24 possint *Schopen*: posset *codd.* | polliceatur hoc *G* || 25 omnibus α || 26 sunt om. α

contumeliam suam magis fieri putant. quoniam minimum possunt, semper se credunt contemni. ergo placabilius est, si ipse coram pollicearis et te purges'.

4.

- 610 **1** <DISCRVCIOR ANIMI> deliberatio est, quid faciat adulescens: conuenit enim puellam eius quam uitiauit. ab ea comperit, quod cognouerit Aeschinum meretricem rapuisse, cum utique rapuerit fratri. opinio est, quod sibi potius rapuerit. deliberat quid agat, quod tanta suspicio de se inciderit, quod Sostrata puellae mater credat sibi rapuisse Aeschinum meretricem, hoc quod audierit ex anu
624 quadam. — **16** NE QUID DE FRATRE GARRVLAE ILLI DICEREM continui me, ne aliquid dicerem de fratre illi mulieri garrulae, hoc est uerbosae et loquaci. nunc deliberatio
625 ipsa supponitur **17** NVNC QUID FACIAM DICAM FRATRIS ESSE HANC. sed non oportet indicari, ne fiat palam: mage celari possit fortasse. illud metuo, an credant quod fratri rapui, quippe cum egomet rapuerim, ego argentum soluerim, ad me abducta domum sit. reperit consilium, ut ad illas pergat et se purget.

5.

- 635 **1** ITA VT DIXI SOSTRATA FACITO haec scaena narrationem tenet <a> patre inuentam: nam cum ingressus promississet mulieribus se acturum esse, ut Aeschinus uitiatam ducat uxorem, egreditur pater et uiso filio errorem hunc componit, quod a nescio quo adductus sit aduocatus, uti

2 posse α || 4 deliberatio] in *G* nova scaena non incipit || 6 cognouit *G* | eschinus α || 8 deliberat <enim> α || 9 incesserit *G* || 14 FACIAM] agam (aut agam *V*) post DICAM α , ante DICAM *G* || 16 rapuit *P*¹*V*, -uerit *G* || 17 soluerem α , -rit *G* || 18 adducta α || est domum *G* || 20 dixit α || 21 a patre inuentam *W*. (*duce Schop.*): patrem inuentum *codd.* || 22 ut *om.* α || 24 a quodam (*om.* nescio) *G*

- illa puella cognato suo nuberet, atque illa diceret esse nescio quem uitiatorem, cui dari eam oporteret, ut animus adulescentis perspici posset. mox aperit ueritatem et dicit, ut iam praeparet se Aeschinus ad uxorem ducendam. —
- 641 **7** NON EQVIDEM INSTAS QVOD SCIAM non quidem postulas, 5
 647 quod sciam. deinde ipse, quod supra dixi, narrat **13** HA-
 650 BITANT HIC QVAEDAM MYLIERES PAVPERCVLAE ... **16** VIRGO
 651 CVM MATRE ... **17** HIC MEVS AMICVS qui me adduxit ILLI
 652 GENERE EST PROXIMVS ... **18** HVIC LEGES NVBERE COGYNT
 657 HANC, de quo ille contra **23** COMMENTA <MATER> EST hoc 10
 est mentita est ESSE EX ALIO VIRO NESICIO QVO PVERVM
 NATVM NEQVE EVM NOMINAT PRIOREM ESSE ILLVM NON OPOR-
 TERE HVIC DARI. deinde omnia adulescens defendit, quod cum
 uitiator sit, is eam potius debeat ducere uxorem. contra
 670 pater **36** QVA RATIONE ISTVC inquit QVIS DESPONDIT QVIS 15
 672 DEDIT ... **38** CVR DVXIT ALIENAM? huic respondit filius AN
 SEDERE OPORTVIT DOMI VIRGINEM TAM GRANDEM, ut ueniret
 nescio unde cognatus? et quasi arguit patrem, quod haec
 magis debuerit dicere. contra ille stultum uocat filium,
 siquidem haec omnia aduersus illum <dicere debuit>, cui
 uenerat ipse aduocatus. deinde, quasi res ista tota aliena sit,
 monet filium, ut discedat. tunc ille lacrimis prodidit amo-
 rem. pater cum quaesisset, ille narrare cupiens petit, ut audi-
 ret. tunc pater omnia scire se dicit, obiurgat leuiter, quod
 681 celauerit se. — **47** ITA VELIM ME PROMERENTEM AMES ita 25
 esse, me ut merito ames: multi enim necessitate amant
 ac propterea indigne. hoc est enim quod uult, ut pro
 685 merito se amet pater. — **51** IN QVA CIVITATE TANDEM TE

1 atque] et α | illa] *sc. mater* | nescio esse α || 2 <et> ut
 G || 3 prospici *codd.*, *corr. Westerh.* || 4 praepararet α || 5 instas
 G, istam α | quod <quidem> α | postulas G, *populi (pro pep-)*
 α || 9 proximus est G || 10 commentae (-ta G) *st codd.* || 11 men-
 titum *codd.* | est *om.* α | ESSE *om.* G || 12 nominant α , -nauit G ||
 14 <quod> is *codd.* || 15 inquit istuc G || 19 dicere <facere> G ||
 20 dicere debuit *add. W.* || 21 res — sit W. (*duce Zeunio*): resti-
 tuta aliena sunt *codd.* || 25 uellem α | <ut> me G | pro merito
 α || 26 esse W.: est G, est et α | ut] aut α || 27 enim W.: inte α ,
om. G; certe *Schoell* | ut *om. G* || 28 amet se G

ARBITRARE V
 et tamen co
 tum in te fu
 quod non
 interuentu n
 eam uxorem
 TE SOCORDEM
 promittit qu
 fidem poscit.
 AVI SODALIS
 lenis est pat
 que admodu
 frater semper
 FORTE IMPR
 dabo operam
 nero inspicit

1 DE
 tenet, quod
 rapuerit. d
 sumitur 3
 .. CAPITAL
 merentur.
 PECCATVM
 NATVS SIT
 sensus tra
 putat crim

1 arbi
 4 non Scho
 uentu W.:
 CETERAVM
 11 ita quem
 e | 14 ineci
 ANVLADO
 7, 1 G | 18
 W. | propo
 Donat con

ARBITRARE VIVERE honesta obiurgatio, ut et ueniam det
 692 et tamen corrigat. — **58** QVOD QVIDEM IN TE FVIT quan-
 tum in te fuit, perdidisti et illam et gnatum, quod tacuisti,
 quod non prospexisti: factum est enim uel fortuna uel
 interuentu meo, quo ego rem curauī, ut promitterem te ⁵
 695 eam uxorem ducturum. — **61** NOLLEM CETERARVM RERVM
 TE SOCORDEM nollem in ceteris rebus te negligentem. deinde
 promittit quod sit ducturus uxorem. at ille parum credens
 708 fidem poscit, quam rem pater firmat. — **74** SI FRATER
 AVT SODALIS ESSET QVI MAGIS MOREM GERERET ita hic ¹⁰
 lenis est pater, uti hoc nec frater nec sodalis gereret, ita-
 que admodum fratrem praetulit aut sodalem, quoniam
 711 frater semper fiducialiter agit, sodalis obtemperat. — **77** NE
 FORTE IMPRVDENS ID FACIAM QVOD NOLIT SCIENS CAVEBO
 dabo operam, ne quod nolit pater faciam insciens: <sciens> ¹⁵
 uero inspiciam et prouidebo.

6—7.

713 **1** DEFESSVS SVM AMBVLANDO haec scaena accusationem
 tenet, quod adolescens uitiauerit uirginem et nunc meretricem
 rapuerit. defenditur a patre. huius <accusationis> exordium
 721 sumitur **3** FERRO AD TE FLAGITIA BONI ILLIUS ADVLESCENTIS ²⁰
 . . CAPITALIA <capitalia> crimina sunt, quae capitis poenam
 725 merentur. deinde species criminis sic proponitur **7** HOC
 728 PECCATVM IN VIRGINEM EST CIVEM; deinde quod **10** PVER
 NATVS sit. primum, <ut> in omnibus propositionibus, ad-
 sensus traditur, exinde leue docetur esse quod ille com- ²⁵
 733 putat crimen. — **15** SI NON RE IPSA TIBI ISTVC DOLET

1 arbitrare te *G* | et *om. G* || 2 corrigit *GP* || 3 et 2. *om. G* ||
 4 non *Schopen*: tu *codd.* | enim est α | uel 1. *om. G* || 5 inter-
 uentu *W.*: euentu *codd.* | quod *GV* || 6 nolim α (*sic et infra*) |
 CETERARVM] harum *codd.* || 9 firmat] formę α | SI FRATER *om. \alpha* ||
 11 ita quemadmodum *codd.*, *corr. W.* || 13 semper *post* sodalis
 α || 14 insciens *codd.* || 15 sciens *add. Schopen* || 17 DEFESSVS —
 AMBVLANDO] Ibo illis dicam nullam esse in nobis moram (= *IV*
 7, 1) *G* || 18 tenet *om. G* || 19 accusationis *add. W.* || 24 ut *add.*
W. | propositionis α || 25 doceatur α || 26 SI] iam α

- SIMVLARE CERTE EST HOMINIS si non rei ueritate tibi dolor
 736 est, debes saltem effingere. — 18 CETERVM PLACET TIBI
 FACTVM MICIO uideris si curasti rem male gestam, quod
 effecisti, ut et uitiatam uxorem duceret: interea tibi hoc
 factum complacet? huic respondetur: 'non mihi quidem 5
 placuit, si mutari possit; nunc tamen, quia non ualeo mutare,
 necessario placet, quippe cum uita hominum sic se habeat,
 quemadmodum iactus est tesserarum: si enim illud quod
 opus est non cadit, hoc iam consilii et artis est corrigere
 747 quod miserit casus'. — 29 MERETRIX ET MATER FAMILIAS 10
 ERIT VNA IN DOMO nescit enim, quod non Aeschino rapta
 sit meretrix, et arbitratur ambas in domo futuras. —
 752 34 RESTIM DVCTANS SALTABIS genus saliu<di> dicit, tractum
 hoc a Troianis, qui cum funem tenerent et equum intro-
 759 ducerent, sic saltabant. — 41 VXOR SINE DOTE VENIET 15
 Demea uolens enumerare facta concludit, quod uxor ueniat
 domum sine dote, quod intus sit meretrix, quod sumptuosa
 sit domus, quod adulescens luxu sit perditus, quod deli-
 ret senex, ut si uelit ipsa Salus seruare numquam possit
 familiam.

20

V.

1.

- 763 1 EDEPOL SYRISCE egreditur seruus uino languidus
 et nomen ita pronuntiauit, ut ebrius demonstraretur. —
 765 3 OMNIVM RERVVM SATVR plenus est omnium rerum. —
 770 8 DIS QUIDEM DEMEA ESSES diues: ut sit declinatio hic
 dis, huius ditis.

25

1 hominis est *G* | re α || 2 debes *Westerh.*: -et *codd.* | ef-
 fingere *Schoell.*: et (ut α) fingere *codd.* || 3 MICIO] mihi si *codd.* |
 rem] $\hat{e}e$ *G* || 4 effecisti *W.*: et (te *G*) fec- *codd.* || 5 quidem *om.*
G || 6 nunc] non α || 8 quemadmodum] sicut *G* || 12 et *om.* α ||
 13 saliu dicit (-et α) *codd.*, *corr. W. duce Westerh.*; saltus dicit
Schoell || 14 cum <tum> *G* || 16 demea <erit> α || 18 luctus α ||
 24 <.i.> diues *G*

2.

- 776 **1** HEVS SYRE ROGAT TE CTESIPHO VT REDEAS puer
missus a Ctesiphone adolescente ignorans patrem praesen-
tem seruum Syrum reuocat et dicit se missum a Ctesi-
phone. ut autem cognoscit pater intus esse filium, uehe-
menter irascitur. introire cupiens tenetur a seruo, sed ⁵
- 783 impetu facto ingressus filium intus esse cognouit. —
8 EDEPOL COMISATOREM HAVD SANE COMMODVM PRAESERTIM
CTESIPHONI comisatores dicuntur, qui post cenam ueniunt
ad laetitiam et ad uoluptatem. 'ergo nunc nouum comi-
satores Ctesiphoni misimus patrem, qui irasci habeat'. — ¹⁰
- 786 **11** ATQVE EDORMISCAM HOC VILLI alicubi iaceam et hoc
uinum digeram dormiendo: diminutiue namque uinum 'uil-
lum' dixit.

3.

- 787 **1** PARATA A NOBIS SVNT ITA VT DIXI SOSSTRATA haec
scaena controuersiam tenet, pacta et conuenta <an> rata ¹⁵
sint. qui adoptatum filium habebat, pactus est, ut ipsum,
qui in adoptionem dederat, <ut> curaret suum tantummodo.
inuentus alter filius apud eum qui adoptauerat cum mere-
trix redempta. adeo qui adoptauerat reus fit. hic per fini-
tium statum responsio efficitur; quia ille dixerat (v. 13) ²⁰
'cur recipis meum?', respondetur (v. 18) 'communia esse
amicorum omnia', alienum illum non esse sed communem.
huius igitur accusationis exordium est ab exclamatione
sumptum, posteaquam comperit Demea adolescentem in
789 domo fratris esse **3** EI MIHI QUID FACIAM QUID AGAM QUID ²⁵

3 reuocat syrum (om. seruum) α || 4 autem om. α | cogno-
scit Zeune: -at *codd.* || 5 seruo < suo > α || 9 comisat- P, comesat-
V, comessat- G; sic et infra || 10 qui irasci de habeat G, quis
rari habeat P, cuius rari habeat /// V || 11 VILLI] uini GP², uni
P¹V || 12 namque] enim α || 15 an *add.* Zeune | irata PG || 16 ha-
bebat W.: habeat α, -uit G | ipsum] sc. curaret tantummodo ||
17 qui W.: quem (*add.* admodum G, recte?) *codd.* | ut *add.* W. |
curaret ante quem α | suum om. G || 19 adeū (-a α) *codd.*; an
ideo? | fit W.: sit *codd.* || 21 esse sed] esset (-e G) *codd.* || 23 est
ab exclamatione W.: fit (om. α) clamationis *codd.*

- 794 CLAMEM. defensionis illud exordium est **8** TANDEM REPRIME
IRACVNDIAM ATQVE AD REM REDL. propositio est criminis
- 796 **10** DICTVM HOC INTER NOS FVIT — EX TE ADEO EXORTVM EST
— NE TV CVRARES MEVM NEVE EGO TVVM RESPONDE. haec
- 799 propositio legis est. crimen sic proponitur **13** CVR NVNC 5
APVD TE POTAT CVR RECIPIS MEVM CVR EMIS AMICAM MICIO.
- 802 conclusio **16** QVANDO EGO TVVM NON CVRO NE CVRA MEVM. —
- 803 **17** NON AEQVVM DICIS licet finitius colligatur status, argu-
mentum tamen qualitatis est causam non esse iuxta haec
quae in pacto sunt collocata, propterea quia amicorum sunt 10
- 807 uniuersa communia. — **21** PRIMVM SI TE MORDET SVMPTVM
FILII QVEM FACIVNT iam hic non ex pactione quaestio est,
sed ex eo, quod corruptis moribus uiuit, quod bona con-
sumit. cui rei affertur defensio, quod de suo sumptus faciat.
quamquam hic incidit illa quaestio 'semper in corruptis 15
filiis illa consuetudo est, quae timetur': etenim proposuit
- 820 **34** MITTO REM CONSVETVDINEM IPSORVM. hoc purgatur ita,
quod aetate ista faciant et facile possit corrigere, cum ad
- 821 maturitatem aetatis accesserint. — **35** MVLTA IN HOMINE
DEMEA SIGNA INSVNT EX QVIBVS CONIECTVRA FACILE FIT 20
quod facile adulescentes corrigi possunt, dicit inesse in
eorum moribus indicia melioris disciplinae et probat hoc
ex consuetudine, quod fit ex aetate correctio. nam cum
duo unam rem faciunt, quod ille qui adulescentulus est
impune facit, ille qui grandior natu est crimen admittit: 25
- 825 hoc enim dicit **39** NON QVO DISSIMILIS RES SIT SED QVO
IS QVI FACIT. probat de moribus, quod facile corrigi pos-
sint, qui sapiunt, iam in loco uerentur, iam intelligunt,
quod iam liberum ingenium habeant, quod facile reduci
possint ad integram disciplinam. nunc incidit alia quaestio 30

4 TV *om.* α || 5 est legis α || 8 finitium -- statum α || 10 pacta
codd., *corr.* W. || 11 PRIMVM] principio *Ter.* | TE MORDET] temporis
est *codd.* || 15 incidit *Schopen.*: incedit *codd.* || 16 consuetudo illa
α || 19 accesserit α || 20 <o> demea G | facile coniectura G ||
21 dixit α || 23 correctio nam W.: correctionē α, -tio G || 25 qui]
cum α | est *om.* α | qvo 2.] quod G || 27 probat W. (*cf. l. 22*):
orabat *codd.* | possunt G || 28 qui] quae α | querentur *codd.* ||
30 nunc] huic α

hodie qui in l
perditis malis
purgant istud
senectutis, qu
diligentius fac
aetas acuet. —
trahitur per i
extenditur. —
et nocte done

1 NVMQV
AD VITAM FV
castitate duro
niendi co
propterea, qu
ergo huius
consuetudine
nemo homin
non aliquid
sibi attende
dimittit uit
clementia e
in otio dux
omnium fa
hic seuerus

2 per
curent α |
Westerh.: p
10 sic] ita
tolerandos W
tudine W.:
de se (ante
corr. Zeune
dū) α, corr.
ut tam α |
laudaretur

'hodie qui in luxuria uiuunt, quemadmodum correcti, licet perditis malis moribus, diligenter res suas administrabunt?' purgauit istud similiter etiam consuetudine a proprio more senectutis, quod haec aetas magis hoc uitium habeat, quod diligentius faciat homines res suas curare: ergo etiam illos 5

839 aetas acuet. — **53** EXPORGE FRONTEM in rugas enim contrahitur per iracundiam, cum laetitia fuerit, porrigitur et 841 extenditur. — **55** DE NOCTE CENSEO tantummodo hoc ago, ut nocte dones, dummodo hodie praebeas hilaritatem.

4.

855 **1** NVMQVAM HIC QVISQVAM TAM BENE SVBDVCTA RATIONE 10 AD VITAM FVIT Demea cum animaduertisset mores suos castitate duos, integritate <in>tolerandos laudem non mereri, uiuendi consuetudine mutata hoc doctius facere dicit se propterea, quoniam haec apud homines consuetudo est. est ergo huius scaenae qualitas an iuste faciat, quod mutet 15 consuetudinem. sumptis autem consuetudinis rationibus, quod nemo hominum ita subducta ratione et collecta uixit, ut non aliquid aut sua re aut aetate muneretur, dicit nunc sibi attendere, siquidem in senectute iam decurso spatio dimittit uitam praeteritam propterea, quia nihil melius 20 clementia et facilitate esse cognouit, quippe cum frater in otio duxerit uitam, in conuiuuiis, ab omnibus laudetur, omnium famam iustam honestatemque mereatur, contra hic seuerus, tristis, agrestis, parcus, truculentus et tenax

2 perditus α | res suas diligenter α || 5 <ut> res suas curent α | etiam *om. G* | <quod> illos *codd.* || 6 contrahitur *Westerh.*: porrigitur *codd.*: colligitur *Schoell* || 8 ago hoc *G* || 10 HIC] ita *Ter. (om. TAM)* || 11 <enim> cum *G* || 12 castitati α | intolerandos *Westerh.* | mereri *Westerh.*: -retur *codd.* || 13 consuetudine *W.*: -do (sed con- *G*) *codd.* | hoc] nunc? | dicit se *Schoell*: de se (*ante* facere α) *codd.* || 16 consuetudinibus rationis *codd.*, *corr. Zeune* || 18 dicit *W.*: licet *codd.* || 19 actendat *G*, utend (*=* dit) α , *corr. W.* | iam *Westerh.*: tam *codd.* || 20 uitam] ut eua *G*, ut tam α | praeterita *codd.* || 22 dixerit α | ab omnibus *om. G* | laudaretur *codd.*, *corr. Zeune* || 24 <cum> hic *G* | parcus <et> *G*

- esse dicatur, laborem susceperit, ut uxorem duceret, educauerit liberos, laborauerit primum, ut patrimonium quaereret, aetatem triuerit. efficitur quasi duplex uita, et comparatio ita, ut laudetur una, uituperetur altera, et hoc non tantum ex uero sed ex iudicio populi. est ergo quasi 5
 per thesin ista propositio, quatenam mala condicio uitae sit, utrum quae ex iudicio populari mala sit <an> illa quae ignoscit et labitur, ut merito hic et iuste consuetudinem uitae uoluerit immutare. — **23** AGE NVNC IAM EXPERIAMVR PORRO CONTRA HAEC ETIAM QUID EGO POSSIM 10
 nunc iam confirmat consilium, an possit implere uoluntatem. — **25** MAGNI PENDI POSTVLO diligi et amari. —
879 **26** NON POSTERIORES FERAM HOC EST: non posterior habebor. — **27** DEERIT ID MEA NIHL REFERT sedulo patrimonium quaeram, unde producam uitam. 15

(5.)

- 884** **3** IAM NVNC <HAEC> TRIA ADDIDI PRAETER NATVRAM expressit mores, non uoluntates, et expressit sic bonitatem, quando et quid dixerit memorat et de se quid dixerit indicat. —
887 **6** ATQVI SYRE HOC VERVM EST memor personae suae laborat fidem facere, ut credi possit quam bonus sit. 20

6.

- 894** **6** <CVI DOMINVS CVRAE EST ITA VTI> TIBI SENSI GETA ex operibus, ut tibi cura sit, sensi: domino enim est opti-

1 suscipit *codd.*, *corr. Westerh.* | educauerit] dotauerit α || 3 terreret *codd.* (*propter* quaereret) || 4 <fit> ita? || 5 ex uero sed *G*, ex uos & *P*, ex uobis *V* | quasi *om. G* || 6 tesin *codd.* | quoniam *G*, quae α, *corr. W.* | condicio *W.*: iudicio (*om. V*, uite *add. G*) *codd.* || 7 utrumque *codd.* | malo α | an *add. W.* || 11 nunc iam *bis codd.* | confirmato α | an *G*, ytā *P*, *om. V* || 13 habebor *Westerh.*: haberi *codd.* || 14 sedulo *W.*: sed do *codd.* || 15 productam α || 16 IAM NVNC] *nova scaena non incipit in codd.* | addidi (-dit α) <et> *codd.* || 17 uoluntatem? | et *W.*: sed *codd.* | expressit sic] expressisse α || 18 dixit *I. α* | indicat *Westerh.*: iud-*codd.* || 21 CVI — VTI *add. W.* || 22 cura sit] curasse α

- 896 mus seruus, cui curae dominus est. — **8** AFFABILIS hoc est benignus, qui obtemperare ob bonitatem possit. —
 898 **10** PAVLATIM PLEBEM PRIMVLVM FACIO MEAM praestando paulatim multitudinem mihi cogo fautorem.

7.

- 899 **1** OCCIDVNT ME QUIDEM DVM NIMIS SANCTAS NVPTIAS **5**
 STVDENT FACERE erat moris, uti, cum nuptiae agerentur, simphonia canerent. uerum adulescens cupidus nuptiarum festinat, ut uolens ducere uxorem contemnat illam religionem in nuptiis. — **4** TVVS HERCLE VERO ET ANIMO ET NATVRA PATER quoniam animo pater Micio uidebatur, qui **10** adoptauerat, hic utrumque sibi uindicauit 'et animo et natura'. — **7** TIBICINAS ET HYMENAEVM est autem haec **15**
 911 uox, quae in nuptiis dicebatur. — **13** IAM LEPIDVS VOCOR miratus senex sibi lepidi nomen imponi et ex natura se inridens, quod iusserat, ut maceria dirueretur, secum loqui-
 912 tur **14** FRATRIS AEDES FIENT PERVIAE. sed rursus redit ad
 913 laudem sibi dictam **15** QUID MEA EGO LEPIDVS INEO GRA-
 914 TIAM. — **16** IUBE NVNCIAM DINVMERET ILLE BABYLO VIGINTI MINAS Babylo ni milites stulti dicebantur. alii intel-
 915 ligunt Babylo nes diuites esse. et hic sensus ille est: ut Micio Babylo sit, qui uiginti minas dederit pro meretrice, quae rapta est, ego nunc iam lepidus uocor; Micio licet uiginti minas dederit, hoc tamen nomen <non> accepit,
 923 ego sine sumptu laudor. — **25** SIC SOLEO hic mentitur, <cum> consuetudinem sibi praestandi dicit. 25

2 qui] et α | optemperari α | ob] propter α | benignitatem posset G || 4 mihi Zeune: me (ante multit-α) codd. || 5 OCCIDVNT] in G nova scaena non incipit || 6 erant mores codd., corr. Schopen || simphonie G, uti <simphonia> α || 10 Micio] mihi α, om. G || 12 haec post 13 dicebatur α || 14 et ex W.: et α, ex G | se inridens quod W.: in se rediens quo codd. (in et i ol. sser.) || 18 iam nunc iube G | babil- (sic semper) codd. || 20 <ergo> ut α || 21 dedit α || 20 ego Westerh.: ergo codd. || 23 nomen post accepit α, om. G | non add. Zeune || 25 cum add. Zeune

8.

- 924 **1** IVBET FRATER VBI IS EST haec scaena deliberantis personam habet: deliberat namque Micio, an prouecta aetate ducat uxorem. ac primum uidet dirui maceriam: quaerit causas: responsio est 'iubet frater'. quamquam quidam intelligunt ipsum Micionem dicere, ut quasi, cum audisset 5
 925 quis iussisset, rursus interroget 'iubet frater?' — **2** ET ALIIS
 926 OMNIBVS hic initium persuasionis est: nam subiungit **3** QVAM MAXIME VNAM FACERE NOS HANC FAMILIAM COLERE <ADIVVARE> ADIVNGERE, quod utique pertinet ad matrem puellae,
 929 uti Micio ducat uxorem. huic narratio supponitur **6** PRIMVM 10
 930 HVIVS VXORIS EST MATER. laudatur persona **7** PROBA ET MODESTA. † ergo ne persuasionem eius filius ille teneret ac pater
 931 suum repeteret, adiecit illud NATV GRANDIOR ... **8** PARERE
 932 HAEC IAM PER ANNOS NON POTEST. hic ab honesto **9** NEC QVI EAM RESPICIAT QVISQVAM EST SOLA EST. deinde persua- 15
 933 sio est ab eo <quod> deceat et a uoluntate **10** HANC TE AEQVVM EST DVCERE. — ET TE OPERAM VT FIAT DARE hoc <ad>
 934 adulescentem, ut et ipse patrem cogat. — **11** SI TV SIS HOMO HIC FACIAT si etiam accedas ad id quod cupio, continuo
 936 consentiat pater. — **13** FIERI ALITER NON POTEST pars 20
 938 utique deliberatiuae, an necesse sit. — **15** EGO NOVVS MARITVS repugnatio: ab inhonesto argumentum ponitur, an
 944 turpe sit uxorem ducere et iam anum ducere. — **21** ETSI HOC MIHI INEPTVM ET ABSVRDVM hic affectu, quo cogebatur,

2 namque] enim α || 3 <et> quaerit G || 6 iussisset $W.$: iussit sed *codd.* | interroget $W.$: intelligit (-gi V) *codd.* || 7 est persuasionis α || 8 nos unam familiam facere (*om. hanc*) G || 11 laudabitur G || 12 ergo ne (*om. \alpha*) persuasionem eius (-ne ei α) ... ac pater suam (suam p- α) repetet (P , -tens G , resumeret V)] *coni.* ne uero persuasione Micionis filius illius (*i. e. Aeschinus*) timeret, ne pater (*i. e. Micio*) suam rem peteret; *cf. Don.* || 15 persuasio est *Schoell.* -one *codd.* || 16 ab ea (*ante pers-*) α , *om. \beta* | quod deceat et a $W.$ (*cf. Hec. IV 2, 1*): de ea tua β , tu α | uoluptatem α || 17 ad *add. W.* || 18 ipsum α || 19 cedas α || 20 consentiet G || 21 deliberatiuae $W.$: -ua \tilde{e} *codd.* || 22 repugno α || 24 *ET om. \alpha* | affectu <est> quod α ; effectum est ut (cogatur respondere) *Westerh.*

respondet
 GNATVS D
 exprimer
 gioni ager
 nam prim
 sit mulier
 adiungit 2
 an fieri p
 PAVLVVM
 eius cui
 quia ad r
 celatur 3
 interficio,

rursus al
 Syrum es
 quam m
 puero an
 bene pra
 illud, qu
 quod con
 quod han
 VLT FIE
 tat seru
 seruum':
 munus:
 Syri liber

2 ut
 sit Schop
 ad a | sit
 consulit ?
 seruo *codd.*
 Westerh.)
 G, et hic
 emerit (s
 iecit *add.*
 autē α , u

- 947 respondet se uxorem ducturum. — **24** HEGIO EST HIS COGNATVS Demea ut mutatis moribus bonitatem suam possit exprimere, multis multa donare efficit: nam cogit, ut Hegioni ager donetur. et hic quasi deliberantis est species: nam primo ab honesto 'cui donatur?' ei, qui proximus sit mulieribus, qui nobis sit affinis, qui pauper sit: quod
- 948 adiungit **25** BENE NOS ALIQUID FACERE ILLI DECET. deinde
- 949 an fieri possit, an magnum sit: **26** EST inquit AGELLI . . PAVLVLM QVOD LOCITAS FORAS. deinde †consedet a dictis eius cui persuadetur, quod uitium commune est senibus, 10 quia ad rem in senecta attenti sibi sunt. ab inhonesto hoc
- 958 celatur **35** SVO SIBI GLADIO HVNC IVGVLO ipsum suo gladio interficio, quia ipse hoc dixit, unde nunc uincitur.

(9.)

- rursus aliud praestaturus <est> munus seruo, quod uult Syrum esse liberum. implentur deliberatiuae partes, quam 15 quam meriti sui partes ipse seruus exequitur, quod a puero ambos sedulo curauerit, docuerit, monuerit, quod bene praeceperit. huic rei per irrisionem adiungitur etiam illud, quod obsonauerit cum fide, quod adduxerit scortum, quod conuiuium prauauerit et — id quod rem firmauerit — 20
- 969 quod hanc psaltriam hodie nunc emerit. — **12** DENIQVE HIC VULT FIERI ne uideretur heredi inuidere, quod manu mittat seruum, <adiecit> 'denique uult filius fieri liberum seruum': qua re confirmata liber efficitur. adiungitur aliud munus: uult enim congeminare de beniuolentia, ut et uxor 25 Syri libera fiat. merito illud adiungitur, quod prima mam-

2 ut *om.* α || 4 detur *G* || 5 ei *W.*: etiam *codd.* || 6 nobis sit *Schopen*: nobilis id *codd.* || 7 deinde <inquit> *codd.* || 8 an 2.] ad α | sit] hic *G* || 9 foris α | consedet] consuadet *Schoell*; an consulit ? || 11 qui α | sint α || 14 est *add. W.* | <parmenoni> seruo *codd.* | quod — liberum *post partes codd., transp. W. (duce Westerh.)* || 16 meritis partes suas se *codd., corr. W.* || 20 ex id *G*, et hic *V* | rem firm- *W.*: confirm- α, firm- *G* || 21 nunc] hic ? | emerit <sed (s̄ *P*, sunt *V*)> *codd.* || 22 mittat *P*², -it *rell.* || 23 adiecit *add. W.* || 25 De<mea> beniuolentia<m> *Westerh.* | ut et] autē α, ut *G* || 26 primum (*om. mammam*) α

- mam dedit nato puero, ut iam quasi nepotis gratia illa accipiat libertatem. adiungitur 'argentum a me accipito', quod quasi beatus propter nepotem etiam ipse illam liberam faciat. — **22** SI . . . TV TVVM OFFICIVM FACIES tunc omnia recte gesta uidebuntur, si officium tuum compleas 5
 et huic aliquid dones, ne iniqua libertas sit <aut> in pau-
 981 pertate sit ille qui manu missus est. — **24** ISTOC VILIVS sine <istoc: timet> enim, ut istuc reddat. ut Plautus in Curculione (*II 1, 28*) 'uenire poteris intestinis uilius', hoc
 984 est absque intestinis. — **27** QUID ISTVC QVAE RES TAM 10
 REPENTE MORES MUTAVIT TVOS quaeritur causa, cur subito
 985 consuetudinem mutauerit Demea. — **28** QVOD PROLVVIVM <proluuium> dicitur ultra naturalem mensuram alicuius
 986 rei abundantia. — **29** VT ID OSTENDEREM NUNC iam ad declarationem u<en>it sententiae, quod non recta uita est 15
 ea quae ex bonitate et clementia largiendo laudem quaerit, sed illa melior est, quae peccata reprehendit et non par-
 990 cit criminibus et integritatem ubique custodit. — **33** QVIA NON IUSTA INIUSTA PRORSVS OMNIA EXSEQVAR nunc autem ob haec omnia uobis uita mea inuisa est, quia non aequa- 20
 994 liter et iusta et iniusta persequar. — **37** ET OBSECVNDARE IN LOCO ut oportuit, iudicis sententiam declarauit. tum adiecit 'in loco', uti diuersa quae faciat reprehendens per genus etiam in loco obsecundet et foueat, quemadmodum hic conuersatione mollior uisus est Demea, qui durus antea 25
 uidebatur, et Micio parum probabilis, qui uidebatur tenere bonitatem. denique <con>sensus ab omnibus commodatus

1 ut iam *W.*: etiam *codd.* | quasi <iam> α || 2 accipito a me α || 3 beatius α | illam *W.*: ut *codd.*; istam *Schoell* || 4 tv — 8 enim *om. G* || 6 aut *add. W.* || 8 istoc timet *add. W.* | <ne> redeat *codd.* || 9 uilius] uehas *codd.* || 11 causa cur] cur suos α || 12 pluuium *G*, propluuium *P¹V* || 13 proluuium *add. W.* || 15 uenit sententiae *Schoell* (*duce Zeunio*): uitae sententiam *codd.* (*ae ol. sscr.*) || 17 est *om. \alpha* | et] † *G*, *om. \alpha* || 18 integritate ullaque custodit sed (custos δs α) *codd.*, *corr. W.* || 20 ob *Zeune*: in *codd.* || 22 indices α | sententia *G* | tum *Zeune*: cum *G*, dum α || 23 per genus] porrigens α (*unde corrigens Westerh.*) || 24 foueat] iuuemat *G*; iuuemat? || 26 et] ita *Zeune* || 27 consensus *W.*

995 uidetur esse rectori **38** TIBI PATER PERMITTIMVS TV SCIS
 997 QVID OPVS FACTO SIT. — **40** IN ISTA FINEM FACIAT optime
 monuit, ut et ueniam tribueret praeterito delicto et iam
 de futuro terrere uideretur, ut in ista meretrice finem
 luxuriandi faciat. denique ita laudatus est ISTVD RECTE ⁵
 quod et ueniam tribuisti et admonuisti, ne peccet amplius,
 istuc recte. uidetur tamen quasi quaedam <in> omissione
 praeteritorum esse reprehensio, ut cetera illa quae per-
 suaserat recta non esse uideantur, uel in manu misso
 Syro uel in libertate data mulieri uel in munere Hegioni ¹⁰
 tradito uel in suasionem, ut ipse uxorem duceret, ut hoc
 consilium, quod nunc dictum est 'in ista finem faciat',
 solum Micio laudasse uideatur, cum dixit 'istuc recte',
 tamquam 'superiora non recte'.

1 esse *om. G* | promittimus *codd.* || 3 et 2.] haec α || 4 in
 ista] his α | meretrici α || 6 quod — recte *om. G* || 7 in omis-
 sione *W.*: amissione *codd.* || 13 cum *om. \alpha* || 14 superiora] sua α